

Lunds universitet
Statsvetenskapliga institutionen

STV003
vt 2002
Handledare: Martin Hall

FIENDE UTAN ANSIKTE

- En jämförande studie av terroristgrupper under efterkrigstiden

Tove Norström
2005-08-15

Abstract

The purpose of this thesis is to compare three different political groups, The IRA, The Baader-Meinhof group and the Al Qaida, who have all used terroristic methods to achieve their separate goals.

By finding out about their history, goals, structures and methods I have made a comparison to see what joins them, what separates them, what originated the birth of their movements and how they can or could proceed with their violent actions to the point that they had actual impact on international politics.

It has all been done through a litteraturebased study.

My focuse has been on Al Qaida since it's is the only one of the three who is still active today and who, through its global network- organization, represents a new form of global terrorism that may have great influence on the structural patterns of other political groups and criminal organizations in the future.

Key words:

Al Qaida

Baader-Meinhof

IRA

Terrorism

Organization structure

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

I.	Inledning	Sid 4
II	Syfte, definitioner och metod	Sid 5
III.	Fallstudier:	
	1.i. IRA – En bakgrund	Sid 7
	1.ii. IRA:s organisation, finansiering och strategi	Sid 8
	2.i Röda Arméfraktionen (RAF) – En bakgrund	Sid 9
	2.ii. RAF:s organisation, ideologi och finansiering	Sid 12
	3.i. Al Qaida – En bakgrund	Sid 13
	3.ii Al Qaidas organisation, strategi och finansiering	Sid 15
IV.	En jämförande betraktelse	
	1. Bakomliggande konfliktorsaker och strategiska målsättningar	Sid 17
	2. Operationsområden, organisation och finansiering	Sid 17
V.	Al Qaida – den globala terrorismen	Sid 19
	Litteraturförteckning	Sid 21

I. Inledning

Genom händelserna den 11 september 2001 förändrades det politiska klimatet i världen i ett slag. För första gången i modern tid hade en större terroristaktion, resulterande i tusentals döda, framgångsrikt genomförts i ett västland. Den för amerikaner gemensamma känslan av osårbarhet på hemma plan förbyttes i paranoia. Var och när skulle terroristerna slå till härnäst? Det högteknologiska militära försvar som till astronomiska kostnader byggts upp under det kalla kriget hade visserligen bidragit till Sovjetunionens sammanbrott, men föreföll nu verkningslöst mot denna till synes nya form av aggression.

Den 11 september fick följdverkningar inom de flesta samhällsområden. Den ekonomiska nedgångsperiod som inletts kring millennieskiftet fördjupades. Skräcken för nya terrorhandlingar påverkade människors beteende i många avseenden. Planerade resor ställdes in och inga nya planerades. Detta blev ett dråpslag mot flygbolag och turistindustrier. I New York och på andra håll i USA stod hotell, restauranter, butiker och teatrar folktomma. Företag tvingades slå igen. Människor förpassades till arbetslöshet. Krisen spred sig vidare som ringar på vattnet till andra servicenäringar över hela globen.

Den republikanska administrationen i Washington, som trots tidigare varningar, uppenbarligen tagits på sängen av attacken, inledde omedelbart en serie åtgärder för att möta det nya hotet. Ett nytt superdepartement, Home Office, med centraliserat ansvar för säkerhet, grundades genom sammanslagningar av tidigare departement och myndigheter. Omfattande budgetresurser avsattes för olika säkerhetsåtgärder. Skärpta regler för inresor till USA. Ökade säkerhetskontroller för flygtrafik. Frysning av fonder och tillgångar som misstänktes kunna finansiera terroristverksamhet. Militären försågs med nya ökade resurser. Genom en aktiv diplomati sökte USA också bygga upp en enad front mot terroristhoten. Samarbete inleddes med auktoritärt styrda stater med vilka USA tidigare haft frostiga relationer. Med ett brett internationellt stöd inleddes bombningarna av Afghanistan i syfte att eliminera de träningsläger där terrorister erhållit militär utbildning. Efter Talibanregimens fall inledde USA planläggningen för det militära anfall och den ockupation av Irak vilket senare också ägde rum.

Efter den 11 september genomfördes flera terroristattacker mot västerländska mål. De flesta i Asien och Mellanöstern. Till dags dato har två framgångsrika attacker genomförts i västländer; sprängningen av ett passagerartåg i Madrid våren 2004 och attacken mot Londons tunnelbana sommaren 2005.

II. Syfte, definitioner och metod

Terrorism är ingen ny företeelse. Terrorism förekommer genom hela mänsklighetens historia. Ibland som medel för en dominerande erövrarmakt att skrämja underkuvade folk eller nationer till underkastelse och passivitet (statsterrorism). Ibland som ett medel för militärt underlägsna grupper att bekämpa en ockupationsmakt eller en härskande klass.

Det finns otaliga definitioner av terrorism¹. Ingen av dem är invändningsfri. Med terrorism avses här *utomstatliga aktörers systematiska utnyttjande av våld eller hot om våld och förstörelse i syfte att skapa ett psykologiskt klimat som befrämjar vissa politiska mål*. Definierat på detta sätt omfattar begreppet våldshandlingar riktade såväl mot en direkt avgränsad fiende (klass, stat, militär, polis, etnisk-religiös grupp etc) som mot civila vilka inte spelat någon direkt roll i den initiala konflikten. I det senare fallet kan syftet exempelvis vara att skapa största möjliga kaos och ett psykologiskt klimat som direkt eller indirekt påverkar den uttalade fienden eller att skapa publicitet som stärker kampanjan bland de egna stödgrupperna. Man kan dock inte helt utesluta till synes irrationella målsättningar som i fallet med den japanska domedagssekten Aum Shinrikyo som 1995 sökte genomföra massmord genom att angripa passagerarna i Tokyos tunnelbana med nervgas.

Gränsdragningen mellan terroristiska rörelser definierade på detta sätt och nationella befrielseströrelser som tillämpat gerillakrigsföring (som t ex ANC i Sydafrika, Frelimo i Mozambique eller FNL i Vietnam) kan förefalla flytande. Det kan inte förnekas att även dessa rörelser vid olika tillfällen utnyttjat sig av metoder som kan betecknas som terrorhandlingar. Avgörande torde vara i vilken utsträckning terrormetoderna kan ses som enskilda isolerade aktioner eller som en del av en medveten strategi avsedd att injaga allvarlig fruktan hos en befolkning eller en del av en befolkning. Det måste dock erkännas att gränsdragningen kan vara problematisk.

Terrorismen är oftast inte ett mål i sig utan vanligen ett medel för ett bestämt, oftast politiskt, syfte. Under efterkrigstiden har terroristaktiviteter förekommit inom praktiskt taget alla kontinenter: Bland många grupper kan nämnas the Weathermen i USA. I Latinamerika peruanska Sendero Luminoso och colombianska FARC. I Afrika Herrens Befrielsearmé i Uganda. I Mellanöstern Abu-Nidalgruppen i Palestina. I Asien japanska Röda Armén. I Europa italienska Röda brigaderna och tyska Baader-Meinhofgruppen.

---

¹ Se t ex Jervas 2003 sid 9-22 samt Ganor

I denna uppsats avser jag att göra en jämförande studie av tre olika politiska grupper som under efterkrigstiden använt sig av terroristiska metoder² för att uppnå sina mål. Min avsikt är att granska och jämföra dessa terroristgrupper med avseende på organisation, metoder, strategi, finansiering, beväpning och operationsområden. Att jag valt att studera dessa grupper beror framför allt på att det är deras aktioner som uppmärksammats mest i debatten. Det har följaktligen också varit lättast att finna litteratur som behandlar just dem. De studerade rörelserna är Provisoriska Irländska republikanska armén (IRA) i Nordirland, Röda Arméfraktionen (RAF - även kallad Baader-Meinhofgruppen) i Tyskland och Al Qaida-nätverket. Av dessa är det endast Al Qaida som idag bedriver en aktiv terrorkampanj. Vad förenar dem? Vad skiljer dem åt? Under vilka omständigheter har de uppstått? Vilka är deras bevekelsegrunder? Hur har de finansierats? Hur har de organiserats? Hur skiljer sig deras metoder?

Min tes är att Al Qaidas inträde på den politiska scenen har inneburit att terrorismen fått en kvalitativt ny dimension. Jag vill visa att Al Qaida är terrorismen i dess globaliserade form - ett multinationellt nätverk med potentiell vilja och förmåga att åstadkomma storskalig terror riktad mot civila mål.

Baserad på en medeltida ideologi har man lyckats rekrytera unga, ofta välutbildade, militanter vilka, utnyttjande IT-samhällets alla tekniska möjligheter, varit beredda att offra sina egna liv för saken. De aktioner som genomförts av Al Qaida-inspirerade grupper pekar på sårbarheten i våra öppna västliga demokratier. Detta väcker i sin tur nya frågeställningar som hur kan vi försvara oss mot terroristhot utan att undergräva våra egna demokratiska- fri och rättigheter?

Denna diskussion, som dock inte kan behandlas inom ramen för denna uppsats, förs redan i USA och England. Kan skrällen för nya terroristhot skapa främlingsfientliga och anti-muslimska stämningar i väst som kan göra Huntingtons teser om civilisationernas kamp till en självuppfyllande profetia? Kan vi förvänta oss att andra politiska, religiösa eller kriminella organisationer kopierar Al Qaidas metoder för andra syften?

Svårigheterna med att finna dokumentation och källmaterial som uttrycker de studerade rörelsernas egna analyser och ståndpunkter gör att jag i huvudsak varit tvungen att grunda min uppsats på tillgänglig litteratur i form av bearbetningar och tidskriftsartiklar. Med andra ord sekundärmaterial.

---

² Exempel på terrormetoder är bombattentat, mordbränder, sabotage, politiska mord, kidnappningar, rån och flygplanskapningar

III.1 Fallstudier

III.1.i. IRA. En bakgrund³

Den irländska konflikten har djupa historiska rötter. Redan på 1200-talet erövrade den engelske kungen Henrik II området kring nuvarande Dublin och infogade detta i sitt välde. Flera försök under följande århundraden att utvidga den brittiska besittningen misslyckades dock. Först i början av 1600-talet besegrades de irländska klanerna militärt och England lyckades lägga under sig större delen av Irland. Undantaget var provinsen Ulster i nuvarande Nordirland där de irländska klanerna slöt sig samman i enat motstånd mot de brittiska inkräktarna. Hundra år senare bröts motståndet. De irländska ledarna flydde och deras land konfiskerades och fördelades mellan engelska, skotska och walesiska koloniserare. Den irländska urbefolkningen fördrevs från städer och byar till Ulsters utmarker. I början av 1700-talet ägdes mindre än fem procent av jorden i Ulster av katolska irländare. Med den brittiska kolonisationen infördes en helt ny, främmande kultur i Ulster. Nya lagar, ett nytt språk och en ny religion (protestantismen).

Under följande århundraden ägde många resningar rum på Irland. Britterna svarade med att införa nya repressiva lagar som diskriminerade de irländska katolikerna. Efter 1801 proklamerades en Union och Irland kom att styras direkt från London. Det irländska motståndet manifesterades såväl parlamentariskt (Home rule movement) som väpnat (Fenians och Irish Republican Brotherhood).

Samtidigt som det första världskriget pågick genomfördes ett försök till väpnat uppror i Dublin under påskveckan 1916. Upproret slogs ned och dess ledare arkebuserades. Efter det misslyckade upproret organiserade den irländske nationalisten Michael Collins den Irländska Republikanska armén (IRA). Irländsk indignation över den brutalitet med vilken påskupproret slagits ned av britterna resulterade i en stark sympativåg för IRA och dess politiska gren Sinn Fein. 1918 vann Sinn Fein parlamentsvalen och inrättade omedelbart ett Irländskt parlament. Efter en ny militär intervention utbröt krig mellan engelska trupper och IRA. Stridigheterna pågick fram till 1921 då parterna nådde fram till en politisk uppgörelse som innebar en uppdelning av Irland i den nu självständiga Irländska Fristaten och Nordirland som fortsatt kom att utgöra en del av Storbritannien. Nordirland bestod av sex provinser inom vilka en protestantisk majoritet av befolkningen stödde fortsatt union med England.

---

³ *Bakgrundskildringen bygger på uppgifter i Darby (2003) English 2003, Moloney 2002, Taylor 1997 och US Government press (no date)*

Inom IRA fanns dock uppfattningen att uppgörelsen innebar ett förräderi och att målet fortsatt var ett enat oberoende Irland. IRA fortsatte kampen och ansvarade för bombattentat, räder och gatustrider på båda sidor om gränsen. Stödet för IRA minskade dock successivt. Till följd av rörelsens tysksympatier under andra världskriget och interna motsättningar försvagades IRA kraftigt. Efter andra världskriget olagligförklarades IRA såväl i Irländska fristaten som i Nordirland och gick därefter under jorden. Under 1950-talet genomfördes bombattentat över hela Irland men också i England. I Nordirland infördes undantagslagar. En rent protestantisk polisstyrka inrättades. Valkretsindelningen ändrades i syfte att missgynna katolska väljargrupper vilka utgjorde ca 40 procent av befolkningen. Samtidigt genomfördes en systematisk ekonomisk diskriminering av den katolska minoriteten.

1969 splittrades IRA i två grupper. Majoriteten ("officials") förespråkade ett enat socialistiskt Irland men tog samtidigt avstånd från terrorism. Minoriteten ("Provisionals") inledde i stället en systematisk terrorkampanj i Nordirland. Samma år sände den brittiska regeringen trupper till Nordirland för att upprätthålla ordningen. Provisoriska IRA inledde omedelbart militära aktiviteter främst inriktade mot de brittiska trupperna. 1972 utvidgades aktiviteterna till England. 1974 sprängdes en pub i Birmingham med 19 civila döda som följd. 1979 mördades Earl Mountbatten och Premiärminister Margaret Thatcher lyckades med nöd och näppe undkomma ett attentatsförsök i Brighton.

Under 1970-talet bildade protestantiska, probrittiska lojalister en paramilitär organisationen som inledde en brutal motterror riktad mot katolska mål.

1994 deklarerade IRA eld- upphör och förhandlingar mellan England och Sinn Fein inleddes. Vapenvilan ändades sedan IRA vägrade acceptera Englands krav på avväpning. 1997 slöts en ny överenskommelse som resulterade i inrättandet av en nordirländsk administration som även inkluderade katoliker. Radikala motståndare mot fredprocessen inom IRA bildade då utbrytargrupper som fortsatte den väpnade kampen. Dessa erhöll emellertid ha ett mycket begränsat stöd bland den katolska befolkningen och endast begränsade aktiviteter har genomförts under senare år . År 2000 upplöstes administrationen efter ytterligare väpnade incidenter. Året därpå deklarerade IRA att man under vissa villkor accepterade att överlämna sina vapen. Sommaren 2005 förklarade IRA:s ledare att man över ger den väpnade kampen. Förutsättningarna för en mer stabil fred förefaller därmed ha ökat.

III.1.ii IRA:s organisation, finansiering och strategi

Provisoriska IRA omfattade som mest ca 1500 aktiva medlemmar. Därtill kom åtskilliga tusen sympatisörer. I mitten av 1990-talet beräknar man dock att medlemsantalet reducerats till en tredjedel⁴. 1979 organiserades IRA i en cell- struktur för att motverka infiltrationsförsök. De operativa enheterna styrdes av ett centralt

---

⁴ Taylor 1997 sid 213 ff, US Government press sid 56-58

militärt kommando. IRA:s operationsområde har varit Nordirland och England. Men IRA-celler har också existerat i andra europeiska länder.

IRA:s traditionella aktiviteter har bestått i bombattentat, mord, kidnappningar, smuggling och rån. Främsta målgrupper har varit brittiska regeringstjänstemän, poliser, aktiva unionister och brittiska militärer. Bombattentat riktade mot civila offer i England eller protestantiskt dominerade områden i Nordirland har också förekommit.

En stor del av IRA:s finansiering härrörde från kriminell verksamhet. Samtidigt erhöles finansiellt stöd från sympatisörer i framför allt USA. Libyen och PLO har också bestått med såväl militär träning som vapen. Länkar finns också till andra terroristgrupper som ETA i Baskien och FARC i Colombia. IRA:s arsenal har omfattat allt ifrån handeldvapen och hemmagjorda bomber till eldkastare och lättare missiler⁵.

Konflikten i Nordirland har ofta kommit att uppfattas som en konflikt mellan katolicism och protestantism. Religionen spelar otvivelaktig en roll men måste ses i relation till den nationella frågan. Som framgår av bakgrundsbeskrivningen ovan kan den nordirländska konflikten ses som en fortsättning av den långvariga kamp som förts mot brittisk ockupation och mot introduktionen av en brittisk-protestantisk kultur på Irland. Den systematiska diskrimineringen av katoliker i Nordirland har i hög grad bidragit till att cementera konflikten. IRA är i första hand en nationalistisk politisk rörelse med det uttalade målet är att verka för ett enat socialistiskt Irland. Härvidlag ser man sig som bärare av den tradition som präglat alla folkliga resningar alltsedan Irland införlivades med England i slutet av 1500-talet. Den väg man valt har varit den politiska terrorismen.

III.2.i Röda arméfraktionen (RAF) – Bakgrund⁶

Baader-Meinhofgruppen eller Röda Arméfraktionen (RAF) var en frukt av 1968 års ungdomsrevolt. Under 50- och 60-talen hade hela västvärlden präglats av en stark ekonomisk tillväxt. Levnadsstandarden ökade snabbt. Välfärdsstaten började växa fram. Utbildningen gavs hög prioritet och rekryteringen till högre utbildning breddades. Samtidigt skedde en explosionsartad utveckling av massmedia. Västvärlden översköldes av information. När televisionen blivit i stort sett var mans egendom kunde man direkt följa utvecklingen runt om i världen från sitt vardagsrum.

Andra världskriget hade också lett till en försvagning av de västliga kolonialmakternas kontroll över sina gamla kolonier i Asien och Afrika. I land efter land

---

⁵ *US Government press sid 56-58*

⁶ *Bakgrundsbeskrivningen bygger på Cavefors 1977, US Government press, Huffman 2003, Kumm sid 175 ff, US Government Press sid 61-63 samt Alexander & Myers 1982 sid 154-178*

växte det fram politiska rörelser med krav på nationell självständighet. Flertalet av dessa rörelser hade en socialistisk eller marxistisk framtoning. När västerländska trupper sattes in för att upprätthålla den gamla ordningen inleddes på många håll nationella befrielsekrig i form av gerillaaktiviteter. Via massmedia kunde opinionen i västländerna följa det som skedde. Reportage om fattigdom, våld och svält i de fattiga kolonierna upprörde många västliga betraktare. En hel generation av unga människor började alltmer ifrågasätta det etablerade samhället och dess sanningar. De sökte i stället sina lösningar i marxistiskt influerade samhällsteorier. En starkt romantiserande bild av revolutionerna i den Tredje Världen växte fram och omhulldes av intellektuella författare, journalister och andra opinionsbildare. Marx och Lenins verk trycktes upp på nytt och debattböcker om kulturrevolutionen i Kina såldes i massupplagor. Politiska grupper och partier inspirerade av Marx, Lenin och Mao uppstod på löpande band. De flesta med sin sociala bas vid universiteten.

I Tyskland upprördes radikala ungdomar över hur många viktiga samhällspositioner innehades av tidigare nazister och SS-män. De medborgerliga fri- och rättigheter som rådde upplevdes endast som kosmetiska. Rätten till fria val av samma herrar var endast en skendemokrati och förändrade in samhällets grundläggande och odemokratiska klasstruktur, hävdade den tyske marxistiske filosofen Herbert Marcuse – en av studentrevoltens främsta inspiratörer. Marcuse menade också att det tidigare revolutionära proletariatet hade passiviserats av konsumtionssamhället⁷.

Det var under dessa omständigheter som Baader-Meinhofgruppen eller Röda Arméfraktionen (RAF), som de senare själva föredrog att kalla sig, uppstod. Gruppens centralfigurer var ursprungligen Andreas Baader och dennes livskamrat Gudrun Ensslin. Fastän ingen av dem hade direkt anknytning till universiteten lät de sig inspireras av studentrevoltens retorik. Samtidigt ställde de sig kritiska mot studentrevolutionärernas teoretiska hållning och förordade aktiv handling – en direkt kamp riktad mot den förment kryptofascistiska kapitalistiska staten. Deras revolutionära aktiviteter inleddes julen 1967 med bombningarna av två varuhus. Ingen människa kom till skada vid denna aktion vars främsta syfte var att manifesteras motstånd mot konsumtionssamhället.

Baader, Ensslin och ytterligare två kamrater greps så småningom av polisen och dömdes till tre års fängelse för mordbrand. Rättegången följdes noga av den tyska vänstern. En av de journalister som täckte rättegången var Ulrike Meinhof. Baader och Ensslin hamnade dock inte i fängelse vid detta tillfälle. De valde i stället att gå under jorden för att upprätta en stadsgerilla med centrum i Berlin. Baader greps åter av polisen och fängslades men lyckades fly bli a med hjälp av Ulrike Meinhof som nu beslutat sig för att på allvar engagera sig i den revolutionära kampen. Detta blev den verkliga inledningen av Baader-Meinhofgruppen. Meinhof tillförde RAF en intellektuell dimension som man dittills saknat och gruppen författade ett manifest, utvecklade en logotyp och var noga med att publicera kommuniqueer som ideologiskt förklarade varje enskild aktion.

---

⁷ *Marcuse 1968*

1970 reste 15 medlemmar av RAF till Jordanien där de utbildades i gerillakrigföring i ett palestinskt träningsläger. Åter i Berlin rekryterades nya medlemmar. För att finansiera den fortsatta underjordiska kampen rånades flera banker. Skottväxlingar förekom mellan RAF och förföljande poliser. Vid denna tidpunkt började gruppen erhålla en kultstatus inom stora delar av den tyska studentvänstern. Även om RAF aldrig kunnat räkna med fler än 100 aktiva medlemmar (av vilka hälften var kvinnor) omfattade sympatisörsskaran tusentals ungdomar. Tysk lagstiftning som begränsade polisiärt samarbete över delstatsgränserna hade också gjort det också lätt för aktivisterna att förflytta sig mellan säkra gömställen över hela Tyskland. Man slog sig under 1971-72 på allt djärvare aktioner. Först då började den tyska polisen utveckla ett närmare samarbete mellan förbundsstaterna och en särskilt antiterroriststyrka bildades.

Stärkta i sin uppfattning av de utbredda sympatierna för RAF beslutade sig Baader och Meinhof för att inleda en väpnad offensiv med udden riktad mot kapitalismens och imperialismens hjärta. Under våren 1972 genomfördes lyckade bombattentat mot amerikanska arméns högkvarter i Frankfurt och kort därefter mot polisstationer, domare och den förhatliga Springerpressens kontor. Den starkt konservativa Springerkoncernen som kontrollerade merparten av Tysklands press hade länge fört en intensiv kampanj mot studentvänstern och specifikt Baader-Meinhofgruppen. I attentaten dödades eller skadades flera människor, inklusive civila. Detta blev en vändpunkt för RAF och gruppen började snabbt förlora sitt forna stöd. Sympatierna för de revolutionära aktivisterna förbyttes i stället i avsky. Polisens jakt på gruppmedlemmarna intensifierades. I sin strävan att bekämpa terrorismen från grunden introducerade tyska Förbundsdagen en rad nya lagar. Dessa lagar förbjöd bl a jurister vilka ansågs ha nära band till förbjudna politiska organisationer att företräda dessas medlemmar vid rättegångar. Möjligheten till statliga anställningar för medlemmar i eller kända sympatisörer till illegala organisationer begränsades också (Berufsverbot). De nya lagarna väckte protester såväl nationellt som internationellt.

Efter ett tips från en desillusionerad supporter kunde hela RAF:s ledning gripas och försättas i fängsligt förvar 1972. För säkerhets skull fördelades gruppen över olika fängelser över hela Tyskland. Under 1973-75 förberedde sig den tyska regeringen för rättegången mot Baader-Meinhofgruppen. Säkerhetsarrangemangen kring rättegången var rigorösa. För att motverka fritagningsförsök under transporter mellan fängelse och domstolssalen i samband med den utdragna rättsprocessen konstruerades till astronomiska summor en särskild domstolsbyggnad inom statsfängelset i Stuttgart. Det fanns emellertid fortsatt revolutionära aktivister på fri fot. 1975 kidnappades den kristdemokratiske borgmästarkandidaten i Berlin Peter Lorenz av ett terroristkommando. Kidnapparna hotade att avrätta sin gisslan därest myndigheterna inte omedelbart gav sex namngivna terrorister fri lejd till Mellanöstern. Myndigheterna gav efter och de sex frigavs. Inspirerade av den lyckade aktionen ockuperade ett RAF-kommando den tyska ambassaden i Stockholm och krävde frihet för Baader, Ensslin och Meinhof. Denna gång vägrade myndigheterna gå med på

ockupanternas krav. Under dramats upplösning dödades två tyska diplomater och en av terroristerna. Övriga kunde gripas av den svenska polisen.

1976 begick Ulrike Meinhof självmord i fängelset. Det spekulerades i vänsterpressen huruvida självmordet arrangerats av de tyska myndigheterna. 1977 föll domarna i den längsta och mest kostsamma rättegången i tysk historia. Andreas Baader, Gudrun Ensslin och Jan-Carl Raspe dömdes till livstids fängelse för fyra mord och 54 mordförsök. Men detta innebar inget slut för terroraktionerna. Flera kidnappningar ägde rum. Samma år kidnappades och mördades ordföranden för den tyska arbetsgivarföreningen Hans-Martin Schleyer. Något senare kapades ett passagerarplan från Lufthansa av fyra palestinier som krävde frisläppande av Baader och hans kamrater. Planet omdirigerades till Mogadishu i Somalia där det stormades av tyska kommandosoldater som efter att ha skjutit ned terroristerna lyckades befria alla passagerare oskadda. Enligt den officiella versionen valde Baader, Ensslin och Raspe i detta läge - utan hopp om fritagning - att samtidigt begå självmord i fängelset. De oklara omständigheterna kring detta har på många håll väckt misstankar om att det i själva verket rörde sig om avrättningar.

III.2.ii RAF:s ideologi, organisation och finansiering

RAF-aktivisterna utgångspunkt var att skillnaden mellan den borgerligt demokratiska tyska kapitalismen och den nazistiska diktaturen enbart handlade om en gradskillnad. Så länge den härskande klassen (kapitalet) kontrollerade staten kunde man kosta på sig att tillåta fria val. Utgången av dessa val förändrade ingenting i sak. Det var främst konsumismen som hindrade de förtryckta att se de verkliga sammanhangen. Masskonsumtionen av bilar, TV och andra överflödsvaror fördunklade de politiska realiteterna.

Till skillnad från den akademiska marxismen som i stor omfattning ägnade sig åt analyser, ideologikritik och marxistisk exegetik trodde RAF på betydelsen av direkta aktioner. Man hämtade sin främsta inspiration från Tredje Världens nationella befrielseströrelser där inte minst de palestinska grupper som ägnade sig åt öppen terrorism i form av flygkapningar och bombattacker spelade en stor roll. Det var också dessa grupper som bidrog med att militärt utbilda RAF-aktivisterna. RAF:s uppfattning var att den direkta aktionen, dvs den kamp som direkt riktade sig mot kapitalistiska statens grundvalar: polis, militär, domstolar, media, politiker, företagsledare, skulle tvinga kapitalet att visa sitt rätta - förment fascistiska - ansikte. I takt med att angreppen mot statsapparaten intensifierades skulle repressionen öka och det förtryckta proletariatet inse de verkliga förhållandena. Ett revolutionärt medvetande skulle uppstå i kampen för en verklig socialistisk demokrati⁸.

RAF var löst organiserat i cellform som man benämnde kommandon. Ledningen för organisationen bestod av Andreas Baader och dennes närmaste krets. Aktivisterna kunde snabbt förflytta sig med hjälp av stulna bilar. Säkra lägenheter och hus fanns att

---

⁸ *Cavefors 1977*

tillgå runt om i Tyskland. Verksamheten finansierades främst genom kriminella handlingar som bankrån. Därtill kom det stöd i form av tillgång till lägenheter, tryckfaciliteter och annat stöd som sympatisörer tillhandahöll. Men det har också efter murens fall avslöjats att den östtyska säkerhetspolisen Stasi, trots RAF:s öppna kritik mot DDR-kommunismen, på olika sätt stött RAF, bl a med att erbjuda efterlysta terrorister en fristad i DDR. Arsenalen tycks främst ha utgjorts av handeldvapen, maskingevär, granater och hemmagjorda sprängmedel⁹.

III.3.1 Al Qaida - bakgrund

Al Qaida är snarare ett nätverk än en organisation med centraliserad ledning. Rörelsens ideologiska rötter står att finna i en konservativ islam (inom den dominerande sunni-grenen) som existerat sedan långt tillbaka i tiden. Kopplingen till terrorism är dock av senare datum. En viktig inspirationskälla till Al Qaida utgjordes av den klandestina egyptiska gruppen Muslimska brödrskapet som aktivt bekämpat landets sekulariserade politiska ledning. I sina försök att undergräva landets ekonomi inriktade man sig sedermera på den för Egypten så viktiga turistnäringen. Brödrskapet genomförde flera framgångsrika attentat mot turistgrupper med resultat att turismen drastiskt minskade i landet. Likartade extrema rörelser stod också att finna på andra håll i den muslimska världen. I Algeriet bedrev den fundamentalistiska gruppen GAM en bloddrypande terrorkampanj mot alla uttryck för sekularisering. Tusentals människor slaktades under de mest intensiva faserna av kampanjen. Även den iranska revolutionen och införandet av en stat styrd utifrån islamisk lag har också utgjort en viktig inspirationskälla, även om den iranska revolutionen representerar en annan gren av islam (Shia) än Sunni som de flesta inom Al Qaida bekänner sig till.

Den direkta impulsen till skapandet av Al Qaida var dock motståndet mot den ryska ockupationen av Afghanistan. Med bistånd från USA och Saudiarabien utvecklades ett globalt nätverk för rekrytering och stöd till de afghanska motståndskrigarna. Tusentals ungdomar från hela den muslimska världen vallfärdade under 1980-talet till Afghanistan för att ansluta sig till kampen mot de gudlösa kommunistiska inkräktarna. I flyktinglägren i Pakistan utbildades unga människor i fundamentalistiska religiösa skolor. I Pakistan utrustades och tränades också afghanska flyktingar och frivilliga muslimer. Många återvände därefter till Afghanistan för att förena sig med sina trosbröder och bekämpa sovjetmakten och dess inhemska vasaller. De senare krigen i Bosnien och Tjetjenien utgjorde andra slagfält dit skaror av unga muslimer drog för att kämpa för islam.

En nyckelfigur bakom skapandet av Al-Qaida var den stormrike saudiern Usama bin Laden. Bin Laden var djupt religiös och hade bedrivit studier i islam vid universitetet i Jeddah och där bl a undervisats av en lärare med nära anknytning till det Muslimska brödrskapet. I samband med den sovjetiska invasionen av Afghanistan 1979 tog sig bin Laden till norra Pakistan där han kom i kontakt med den motståndsrörelse som

---

⁹ *US Government press sid 61-63*

höll på att formeras. I Pakistan mötte Bin Laden palestiniern shejk Abdullah Azzam, en av samtidens främsta islamister, som kom att spela en viktig roll i skapandet av Al Qaida. Azzams ambition var att skapa en islamistisk¹⁰ internationell styrka som kunde sättas in varhelst i världen där muslimer förtrycktes. Slutmålet var att upprätta *kalifatet*¹¹ som en rättrogn panarabisk stat styrd av islamisk lag (sharia). Tillsammans byggde de båda, med stöd från CIA, upp en brigad bestående av frivilliga motståndskämpar (muhajeddin). Azzam tog dock uttryckligen avstånd från terrorism riktad mot icke-krigförande, vilket han ansåg strida mot Islams grundtankar. I slutet av 1980-talet mördades Azzam och bin Laden var fri att överta ledningen för organisationen som 1988 blev kärnan i det nybildade Al Qaida ("Basen").

Efter det ryska tillbakadragandet 1989 lämnade Bin Laden Afghanistan och återvände till Saudiarabien. Han var nu en ansedd krigshjälte som betraktades välvilligt på många håll, även i västvärlden. 1990 invaderades Kuwait av Irak. Usama såg för sig hur de irakiska ockupanterna kunde kastas tillbaka av frivilliga muhajeddin med stridserfarenheter från Afghanistan. Den saudiska regeringen, som fruktade att bli nästa mål i Saddam Husseins expansionsplaner, var dock av en annan åsikt och vände sig till USA med begäran om stöd. Operation Ökenstorm inleddes och amerikanska trupper stationerades i Saudiarabien. Närvaron av utländska icke-muslimska soldater på den arabiska halvön upprörde starkt Bin Laden som började samverka med inhemska dissidenter mot den saudiska regimen. Efter att ha tvingats på flykt begav sig Usama Bin Laden till Sudan där makten vid denna tidpunkt övertagits av en islamistiskt sinnad regering. Med sig förde han ett antal afghanveteraner. I huvudstaden Khartoum utvecklade han goda relationer med myndigheterna och upprättade flera kommersiella företag, vilka framför allt fungerade som fasad för en verksamhet som syftade till att finansiera Al Qaida och att importera nödvändig utrustning för framtida aktiviteter. Utnyttjande sina företag kunde Bin Laden vidareutveckla sitt globala nätverk. Nyckelpersoner i detta nätverk blev de muhajeddins som nu återvänt till sina hemländer eller spritts till andra delar av världen som Centralasien, Kashmir och Sydostasien.

Men efter ett mordförsök på egyptiske presidenten Mubarak utförd av islamistiska extremister med förbindelser med Al Qaida blev den internationella pressen på Sudans regering alltför stark och Bin Laden tvingades åter byta tillflyktsort. Han valde att återvända till Afghanistan där talibanerna nyligen övertagit makten. Bin Laden mottogs med öppna armar eftersom han kunde erbjuda talibanerna stöd i form av pengar och krigsvana mujaheddins mot den rivaliserande Nordalliansen som fortsatt kontrollerade en femtedel av Afghanistans yta. I gengäld tilläts Bin Laden att

---

¹⁰ Med begreppet "islamistisk" - till skillnad från "islamisk/muslimsk", som refererar till islam i allmänhet - avses här den mer fundamentalistiska form av islam som verkar för upprättandet av en islamisk stat, strikt baserad på Koranens lagar (Sharia)

¹¹ Efter profeten Muhammeds död upprättades Kalifatet som en centraliserad världsli-religiös ledning för alla muslimer. Kalifatet styrdes utifrån Koranen och Sharian (den muslimska lagen)

upprätta baser och träningsläger där nya kullar av unga islamister kunde erhålla militär utbildning. Det är obekant hur många krigare som fått sin träning i dessa läger. Enligt CIA torde det röra sig om åtskilliga tusen¹². Efter USA:s bombningar av Afghanistan 2001 och talibanregimens fall skingrades de krigare som inte dödades eller arresterades av amerikanerna. Nya baser och träningsläger har sannolikt upprättats på andra håll i den muslimska delen av världen.

Även om Bin Ladens initiala mål var att upprätta islamistiska stater i de muslimska länder som styrdes av auktoritära, västerländskt influerade regimer kom han snart att uppfatta USA som den taktiska huvudfienden. Utan USA:s stöd skulle de korrupta arabregimerna falla som korthus var hans mening. Omedelbara mål blev därför att verka för att amerikanerna fördrevs från muslimska länder, i första hand Saudiarabien, där islams heligaste orter var belägna. Amerikanska mål skulle därför angripas varhelst i världen de fanns.

1993 genomfördes bombattentat mot amerikanska militära mål i Jemen. Al Qaida tog också på sig ansvaret för nedskjutningen av en amerikansk helikopter i Somalia samma år. Al Qaida har också förknippats med mordplaner mot påven och president Clinton i samband med dessas besök i Filippinerna. 1998 sprängdes de amerikanska ambassaderna i Nairobi respektive Dar Es Salaam. Detta resulterade i 300 döda och tusentals skadade. År 2000 attackerades ett amerikanskt krigsfartyg utanför Jemen med 17 döda. Den 11 september 2001 genomfördes Al Qaidas mest omfattande aktion hittills då 19 islamister styrde in kapade passagerarplan i New Yorks World Trade Center respektive försvarshögkvarteret Pentagon i Washington DC. 3000 människor dödades. Andra planerade aktioner i USA och Storbritannien har kunnat avvärjas genom det utökade säkerhetspådraget¹³. Flera bombattentat har dock genomförts i Asien (exempelvis nattklubbsbomben i turistparadiset Bali), Nordafrika (Tunisien, Marocko) och Mellanöstern (Saudiarabien, Jordanien, Jemen) Det är oklart i vilken utsträckning Al Qaida är direkt inblandat i den pågående terrorverksamhet som syftar till att destabilisera den nya regimen i Irak. I Europa har endast två större framgångsrika aktioner genomförts, nämligen sprängningen av ett pendeltåg i Madrid våren 2004 och bomberna i London sommaren 2005.

III.3.ii Al Qaidas organisation, finansiering och strategi

Al Qaidas högsta ledning består av en generalemir, sannolikt Bin Laden själv. Under emiren finns ett konsultativt råd (Shura majlis) ursprungligen bestående av ledare för 24 olika geografiskt spridda grupper. Under rådet finns fyra olika kommittéer med

---

¹²) I samband med Talibanregimens fall påträffades i Afghanistan utförliga manualer som ingående beskriver olika terrormetoder som kan användas mot fienden.

Se Laquer 2004 sid 403 ff

¹³ Den mest uppmärksammade var det s k ”skobombarfallet” där uppmärksam flygpersonal lyckades förhindra en självmordsbombare att utlösa en sprängladdning i ett civilt passagerarflygplan.

ansvar för respektive militära frågor, religion och ideologi, media samt finansiering¹⁴. Under den militära kommittén ligger bl a planläggningen av operativa aktioner som oftast utförs av mindre kommandoenheter. Den religiöst/ideologiska kommittén ansvarar för att religiöst sanktionera och motivera verksamheten. Mediakommittén ansvarar bl a för de kommunikörer och bandade anföranden och intervjuer som rörelsen låter publicera i samband med sina operationer och som tjänar till att dra till sig nya muslimska sympatisörer. Den finansiella kommittén slutligen ansvarar för att hantera de ekonomiska medel som flyter in från kommersiell verksamhet, fasadföretag och stiftelser. En stor del av rörelsens kapital anses härröra från donationer och gåvor från muslimska s k välgörenhetsorganisationer och privatpersoner – inte minst från Saudiarabien¹⁵.

Sannolikt ser dock inte organisationen ut på samma sätt efter Talibanregimens fall och sannolikt har en del av ledarskiktet ersatts av nya okända ledarfigurer sedan USA menar sig ha slagit ut en stor del av ledningen under sina operationer i Afghanistan.

Det är omöjligt för en utomstående att bedöma medlemsantalet i Al Qaida. Svårigheten har bl a att göra med organisationsformen. Al Qaida är som ovan nämnts ett nätverk. Kärngruppen kanske omfattar några tusen personer spridda över globen. Till detta kommer ett antal fristående terror- och aktivistgrupper som utan att direkt styras av eller ens ha organisatorisk kontakt med Al Qaidas ledning låter sig inspireras av dess målsättningar och som ofta hörsammar dess appeller. Häri ligger också mycket av svårigheterna med att skydda sig mot nya terrordåd.

Al Qaidas långsiktiga mål är, som redan nämnts, återupprättandet av kalifatet, en panarabisk stat baserat på sharian, koranens lagar. För att nå dit måste först de korrumperade regimer som idag styr flertalet muslimska länder störtas och alla västerländska influenser utplånas. Därför är den omedelbara fienden USA utan vars stöd dessa regimer, enligt Al Qaida, knappast skulle kunna bestå. Givetvis räknar inte Bin Laden med att militärt kunna besegra världens enda supermakt. Snarast förefaller strategin gå ut på att göra de politiska, ekonomiska och mänskliga kostnaderna för terroristbekämpning så höga att den inhemska amerikanska opinionen (liksom i fallet Vietnam) kräver ett tillbakadragande från den internationella scenen – då framför allt från den muslimska delen av världen. Ju mer spektakulära dessa aktioner är desto större effekt beräknar man att de får. Enligt amerikanska underrättelsekällor har Al Qaida gjort flera försök att anskaffa såväl kemiska, biologiska som nukleära stridsmedel¹⁶.

Framgångsrika terroraktioner visar samtidigt på USA:s sårbarhet och stärker därmed stridsmoralen hos de egna sympatisörerna.

---

¹⁴ *Jervas 2003 sid 168 ff*

¹⁵ *US state department. Fact sheets*

¹⁶ *Jervas 2003*

IV. En jämförande betraktelse

IV 1. Bakomliggande konfliktorsaker och strategiska målsättningar

Det finns en gemensam nämnare för alla de ovan studerade rörelserna. De har alla valt att utnyttja terror som metod för att bekämpa en militärt överlägsen fiende. De strategiska målsättningarna och de bakomliggande konfliktorsakerna skiljer sig dock åt.

I fallet IRA bottnar konflikten i en månghundraårig strävan efter att slå vakt om en kulturell identitet – där religionen utgör en integrerad del - och ett nationellt oberoende. IRA:s mål var – åtminstone i ett tidigare skede – att i Nordirland försöka återupprepa det som skedde efter påskupproret 1916 och det efterföljande befrielsekriget vilket ledde till huvudfienden Englands tillbakadragande och bildandet av den Irländska Fristaten.

RAF saknade ett tydligt strategiskt perspektiv och en klar koppling mellan ett sådant och de mer kortsiktiga, taktiska mål som gruppen framför allt var inriktat på. Den naiva föreställningen att den tyska arbetarklassen som en reaktion mot en alltmer naket repressiv kapitalistisk stat skulle utveckla ett socialistiskt medvetande och under ledning av ett proletärt avantgarde genomföra en klassisk bolsjevikisk revolution hade knappast med verkligheten att göra.

Al Qaida har i likhet med IRA en historisk tradition att falla tillbaka på. Visionen är att återupprätta det islamiska kalifatet befriat från depraverade västerländska influenser och korrumperade, mer eller mindre sekulariserade, arabiska regimer. Här finns också en tydligare koppling mellan visionen och de taktiska målsättningarna att tvinga stöttepelaren (USA) för dessa regimer att dra sig tillbaka.

IV. 2 Operationsområden, organisation och finansiering

RAF utgjorde aldrig något egentligt hot mot den tyska staten även om dess aktiviteter fick uppmärksamhet och konsekvenser som inte stod i proportion till deras resurser och ringa medlemsantal. Operationsområdet begränsades i huvudsak till Tyskland. Arsenalen bestod av hemmagjorda sprängmedel och handeldvapen. Vissa internationella kontakter förekom men torde inte haft någon större betydelse för verksamheten som i huvudsak finansierades genom bankrån. Organisationsformen

var centralstyrd men i övrigt löslig. De operativa aktiviteterna sköttes av ad hoc organiserade kommandogrupper. När den tyska polisen med bättre samordning och förfinade metoder satte in utökade resurser kunde RAF:s ledning gripas efter kort tid. RAF försvagades också radikalt när tidigare sympatisörer tog starkt avstånd från gruppens allt våldsammare metoder.

IRA:s operationsområde utgjordes av Irland och Storbritannien. Under sin mest aktiva period hade rörelsen ett omfattande internationellt kontaktnät. Utöver den finansiering som åstadkoms genom inhemska kriminella aktiviteter erhöles donationer från sympatisörer i USA. Vapenleveranser och militär utbildning tillhandahölls också av bl a Libyen. Genom IRA:s omfattande resurser, sofistikerade organisationsstruktur, medlemsantal och det utbredda stödet bland den katolska befolkningen på Nordirland visade det sig omöjligt för brittiska trupper och Unionisternas paramilitärer att militärt få bukt med rörelsen. Det var snarast den allmänna konflikttröttheten som så småningom tvingade parterna till eld upphör och förhandlingar.

Al Qaida befinner sig – trots USA:s intensifierade krigföring mot internationell terrorism – fortsatt i ett uppbyggnadsskede. Operationsområdet är globalt. Även om rörelsen har sitt ursprung i ekonomiskt eftersatta delar av världen och dess ideologi baserar sig på värderingar som av många anses som medeltida har Al Qaida till fullo sökt tillgodogöra sig det moderna IT-samhällets nyöppnade möjligheter. Rörelsen kan skickligt utnyttja sårbarheten i västvärldens öppna demokratiska samhällen och de kommunikationsmöjligheter som föreligger. Det internationella nätverk som byggts upp efter kriget i Afghanistan omfattar större delen av globen. Genom fasadföretag, bankverksamhet och generösa donationer från arabvärlden har Al Qaida omfattande ekonomiska resurser även om amerikanska försök att strypa dessa finansiella flöden förmodligen haft effekter. Tillgången till moderna vapen, inklusive missiler, har inte varit ett problem. Det som inte redan funnits tillgängligt från kvarlämnade vapenlager i Afghanistan har med lätthet kunnat införskaffas på den internationella svarta vapenmarknaden.

V. Al Qaida – Den globala terrorismen

Som framgått av framställningen ovan skiljer sig Al Qaida från traditionella terroristiska rörelser i flera avseenden:

- Al Qaidas operationsområde är globalt, det sträcker sig över alla världsdelar.
- Al Qaida är ett nätverk, inte en hierarkiskt uppbyggd organisation.
- Al Qaidas terror riktar sig även mot civila målgrupper.

Möjligheterna att besegra Al Qaida med strikt militära metoder förefaller mycket små. De insatser som gjorts från USA:s sida förefaller snarast ha stärkt sympatierna för Bin Laden bland radikala muslimer runt om i världen. På samma sätt som marxismen före Sovjetunionens upplösning utgjorde en motpol till västerländsk kapitalism representerar Bin Ladens form av islam en lockelse och ett muslimskt alternativ. För miljoner fattiga och arbetslösa ungdomar i Mellanöstern, Asien och Nordafrika har kapitalismen aldrig fört något gott med sig. Gamla värden och strukturer upplöses utan att till synes ersättas av något annat än normupplösning, korruption och ökade klassklyftor. Många muslimer upprörs också över de dubbla standarder som tillämpas inom amerikansk utrikespolitik. När Israel bryter mot FN-resolutioner tiger Washington, men då muslimska länder gör detsamma utsätts de för bombattacker eller, som i fallet Irak, ockupation. Detta förstärker islamisternas misstankar om att USA egentligen endast är ute efter kontrollen över Mellanösterns oljeresurser.

Al Qaida har också till skillnad från tidigare terroristiska rörelser kunnat förfoga över självpuffande självmordskandidater. Detta har gjort det möjligt att genomföra riskfyllda aktioner som i annat fall svårligen skulle kunna klaras av.

Enligt den fundamentalistiskt religiösa uppfattning som ligger till grund för Al Qaida kommer varje muslim som offerar sig i heligt krig (jihad) mot Islams fiender direkt till paradiset. Viktigt är också att rörelsen tar ansvar för att efterlevande familj till varje förment martyr omhändertas ekonomiskt. En sådan beredvillighet att offra sina liv har knappast förekommit i samma utsträckning inom andra terrorgrupper.

Både RAF:s och IRA:s terror har krävt civila offer. Deras aktioner har dock framför allt riktat sig mot avgränsade och definierade fiender. Al Qaida har däremot medvetet och i stor skala riktat sin terror mot civila mål. Ett överväldigande flertal av världens muslimer tar sannolikt avstånd från aktioner liknande den som ägde rum den 11 september 2001. Men det finns också en utbredd uppfattning att västerlandet nu fått utstå samma våld som muslimer utsatts för i det av Israel ockuperade Palestina eller genom de dagliga bombningarna av Irak före kriget¹⁷.

---

¹⁷ En liknande uppfattning framfördes också av den svenske journalisten och författaren Jan Guillou i en intervju efter den 11 september.

Det slutgiltiga skräckscenariot består i att Al Qaida lyckas komma över och utnyttja biologiska, kemiska eller nukleära massförstörelsevapen. Det hävdas ofta att detta kräver expertis och resurser som Al Qaida för närvarande saknar. Även om det är synnerligen komplicerat att tillverka, smugla in och detonera en atombomb så anses det dock tekniskt fullt möjligt att detonera en konventionell sprängladdning laddad med insmugglat radioaktivt spill (s k smutsig bomb). Det får visserligen inte samma sprängverkan som en atombomb men kan samtidigt sprida radioaktivitet som kan göra en stad som New York eller London obeboelig för överskådlig framtid. Det är i det närmaste omöjligt att överblicka de politiska och ekonomiska konsekvenserna av ett sådant scenario. En än mer realistiskt scenario består i en lyckad nedskjutning av ett passagerartrafikplan med bärbara luftvärnsmissiler, vilka redan finns att tillgå på den illegala vapenmarknaden. Hur skulle det påverka det internationella kommunikationssystemet och vilka ekonomiska effekter skulle detta få?

I den utsträckning terroraktioner visar sig ändamålsenliga kommer de säkert att fortsätta och kanske trappas upp. Efter Madridbomben 2004 beslutade sig den nyvalda spanska regeringen att dra sig ur Irak. Efter det att irakiska terrorister hotat att halshugga en filippinsk gisslan beslutade regeringen i Manila sig för att dra tillbaka sina trupper från Irak. Oppositionen mot kriget och ockupationen i Irak växer i takt med antalet döda i såväl Storbritannien som USA.

Kampen mot terrorismen är långsiktig och kan inte enbart föras med militära medel. Så långt är såväl anhängare av Bushadministrationen som dess kritiker överens. Säkert är dock att den kräver en helt annan inställning än den arrogans som präglat Bushadministrationens förhållande till omvärlden.

LITTERATUR OCH KÄLLFÖRTECKNING

- Aust, Stefan: Baader-Meinhof complex. Hamburg 1986*
- Cavefors, Bo (red) RAF texter. Lund 1977*
- Alexander & Myers (red) Terrorism in Europe New York 1982*
- Darby, John: Conflict in Northern Ireland – a background essay (nätpubl)*
<http://cain.ulst.ac.uk/othelem/facets.htm>
- English, Richard: _ Armed struggle. A history of the IRA. London 2003*
- Ganor, Boaz: Terrorism: No prohibition without definition. ICT (nätpubl)*
<http://www.ict.org.il/articles/articledet.cfm?articleid=393>
- Gunaratna, Rohan: Inside al-Qaida, London 2003*
- Huffman, Richard: The gun speaks. The Baader-Meinhof gang and the Postwar German decade of terror 1968-1977. (nätpubl.2003)*
<http://www.baader-meinhof.com/gun/chapter/>
- Huntington, Samuel: The clash of civilizations and the remaking of world order. New York 1994*
- Jervas, Gunnar: Terrorismens tid, Kristianstad 2003*
- Kumm, Björn: Terrorismens tid. Lund 2002*
- Laquer, Walter(red) : Voices of terror. New York 2004*
- Marcuse, Herbert: Den endimensionella människan. Stockholm 1968*
- Moloney, E: A secret history of the IRA, 2002*
- Sinclair: An anatomy of terrorism, London 2003*
- Taylor, Peter: Behind the mask. The IRA and Sinn Fein 1997*
- US State department: Fact sheets (nätpubl)*
www.ers.usda.gov/statefacts
- US Government. Terrorist profiles. Washington DC. (No date)*